

KINDEROPVANG BABY'S EN PEUTERS

Beerse - Kasterlee - Lille - Oud-Turnhout - Turnhout - Vosselaar

rapport 2024

HUIS VAN HET **KIND**

Beerse - Kasterlee - Lille
Oud-Turnhout - Turnhout - Vosselaar

Inleiding

De afgelopen jaren hebben we zowel ingezet op het verhogen van het aantal plaatsen als op het verbeteren van de kwaliteit en het versterken van de samenwerking met opleidingscentra, om zo een sterke instroom van kinderbegeleiders in het werkveld te realiseren.

Toch blijft het tekort aan kinderopvang¹ in de 6 gemeenten van werkingsgebied Kordia problematisch. Jaarlijks blijven meer dan 900 kinderen in de kou staan. Dat zijn 900 gezinnen waarvan één van de ouders niet kan gaan werken, zijn/haar werk verliest, geen opleiding kan volgen,... Nog belangrijker, het zijn 900 kinderen die broodnodige ontwikkelingskansen mislopen. Dit probleem situeert zich over heel Vlaanderen, maar onze 6 gemeenten bengelen mee onderaan de ladder. Vooral kwetsbare gezinnen vallen uit de boot.

Kinderopvang is omwille van meerdere redenen belangrijk voor ouders, zeker ook om beschikbaar te kunnen zijn voor de arbeidsmarkt en om hen toe te laten andere taken op te nemen in de samenleving. Op die manier zorgt kinderopvang, naast pedagogisch ook voor een maatschappelijke en economische hefboom. In een regio die wil inzetten op groei en aantrekking is het ontzettend nodig om voldoende én kwalitatieve kinderopvang aan te kunnen bieden. Kinderopvang is een gedeelde verantwoordelijkheid van verschillende actoren: de ouders zelf en hun netwerk, de verschillende overheden, de kinderopvangsector en diverse actoren op het veld van arbeidsmarkt en samenleving.

Voorliggend rapport brengt de uitdagingen op het vlak van kinderopvang in onze regio in kaart en wordt **jaarlijks** geactualiseerd om zo gezamenlijke *evidence based* beleidsvoering te faciliteren.

In deel 1 staan we stil bij enkele relevante demografische gegevens. Vervolgens zoomen we in deel 2 in op de aanbodzijde van de kinderopvang in onze regio. Zowel kwantitatieve als kwalitatieve zijn onder de loep genomen. Deel 3 leert ons, dankzij ons e-loket kinderopvang, welke behoeften ouders hebben. Deel 4 behandelt de drempels die organisatoren ervaren en de acties die we lokaal ondernemen om die drempels te verkleinen om in deel 5 vervolgens inzicht te geven in de gevolgen die het tekort met zich meebrengt.

In dit rapport spreken we steeds over de doelgroep kinderen jonger dan 3 jaar op het grondgebied van Beerse, Kasterlee, Lille, Oud-Turnhout, Turnhout en Vosselaar.

¹ Kinderopvang omvat: **gezinsopvang** (gekend als onthaalouder die maximaal 8 kinderen in de thuisomgeving opvangt) **en groepsopvang** (gekend als kinderopvang waar meerdere kinderbegeleiders of samenwerkende onthaalouders in staan voor de zorg en begeleiding van de kinderen die opgedeeld worden in leefgroepen van maximaal 18 kinderen voor 2 kinderbegeleiders) **voor baby's en peuters**.

Voorwoord

Voor u ligt het jaarlijkse rapport over de kinderopvang in de gemeenten van Kordia.

Kinderopvang is meer dan een praktische oplossing voor werkende ouders. Het is een essentiële voorziening die bijdraagt aan de ontwikkeling van jonge kinderen en aan het bevorderen van gelijke kansen vanaf het prille begin. Daarom blijven we ons als regio inzetten voor toegankelijke, kwalitatieve en veilige kinderopvang voor alle kinderen binnen Kordia.

Het afgelopen jaar stond opnieuw in het teken van samenwerking, veerkracht en aanpassing. We zagen een groeiende vraag naar opvangplaatsen, een aanhoudende druk op personeel en duidelijk voelbare noden bij ouders. Ook de drempels voor organisatoren blijven groot. Tegelijkertijd werden er belangrijke lokale inspanningen geleverd, zoals het project GeZINSKRACHT, de werking van het e-loket Kinderopvang, investeringen in nieuwe opvangplaatsen en het lerend netwerk binnen de sector.

Wij willen onze oprechte dankuitspreken aan alle professionals, ouders, samenwerkingspartners en beleidsmakers die zich dagelijks inzetten voor de zorg en ontwikkeling van onze jongste inwoners.

Dit rapport is niet alleen een terugblik, maar ook een oproep om samen te blijven bouwen aan een sterke, toegankelijke en toekomstgerichte kinderopvang in onze regio. Het biedt transparantie, legt verantwoording af en deelt inzichten die richting kunnen geven aan verdere beleidsontwikkeling en kwaliteitsverbetering.

In naam van de schepen kinderopvang van de 6 gemeenten van het samenwerkingsverband Kordia,

Ellen Piedfort, schepen kinderopvang, lokaal bestuur Lille

Inhoud

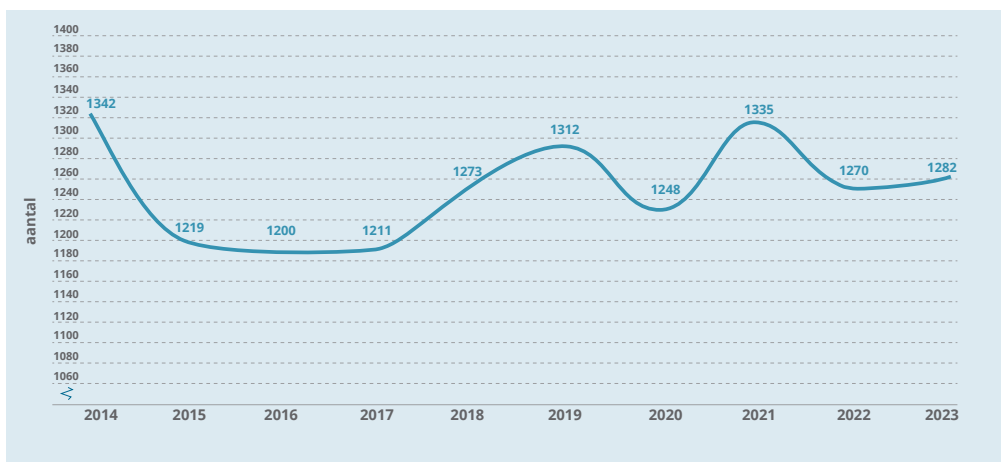
1 Demografische cijfers 0-3 jaar	6
1.1 Geboorten	6
1.2 Aantal 0-3 jarigen	8
1.3 Aantal 0-3-jarigen per wijk in werkkingsgebied Kordia	10
1.4 Verhuisbewegingen	12
1.5 familiale zorgindex – groene druk – grijze druk – mantelzorgratio	13
2 Het opvangaanbod baby's en peuters in werkkingsgebied Kordia	15
2.1 Evolutie van het opvangaanbod	15
2.2 Vergunde versus ingevulde plaatsen	17
2.3 Aanbod van opvangcapaciteit per wijk	18
2.4 Aanbod aan opvangplaatsen naar aard van de opvang	21
3 Behoefte aan kinderopvang	22
4 Drempels voor organisatoren van kinderopvang	24
4.1 Ruimte	24
4.2 Rentabiliteit	24
4.3 Personeel	25
4.4 Ondersteuning	25
4.5 Kwaliteit	26
5 Gevolgen van een tekort aan kinderopvang	27
6 Conclusie	29

1 Demografische cijfers 0-3 jaar

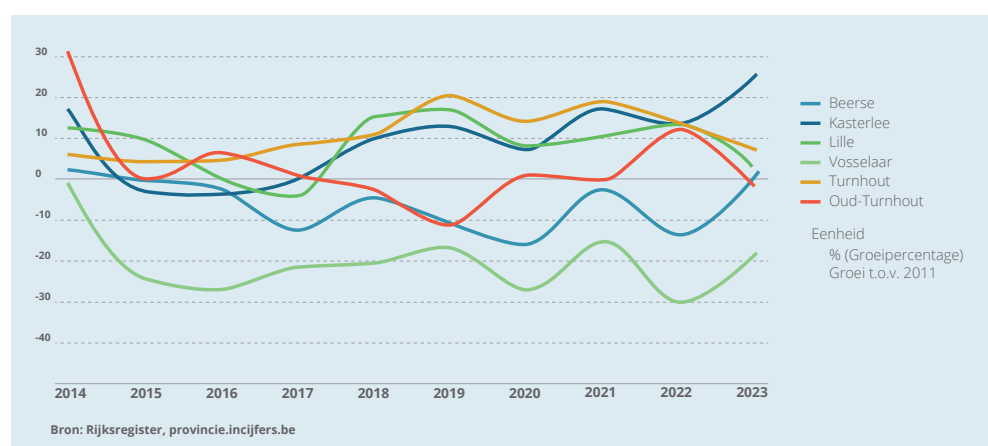
1.1 GEBOORTEN

Evolutie aantal geboorten in werkingsgebied Kordia

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

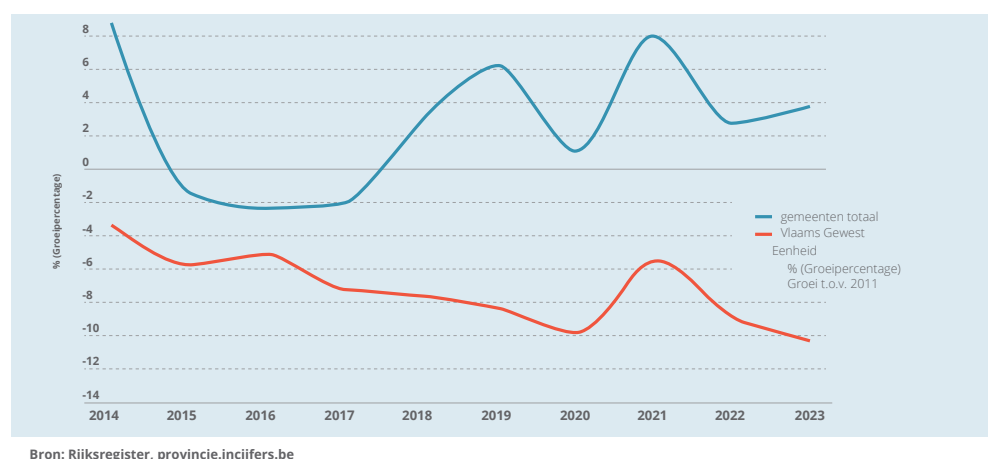
Evolutie geboorten, per gemeente, t.o.v. 2014

Aantal geboorten, per gemeente, 2024

Evolutie geboorten werkingsgebied Kordia / Vlaanderen sinds 2014

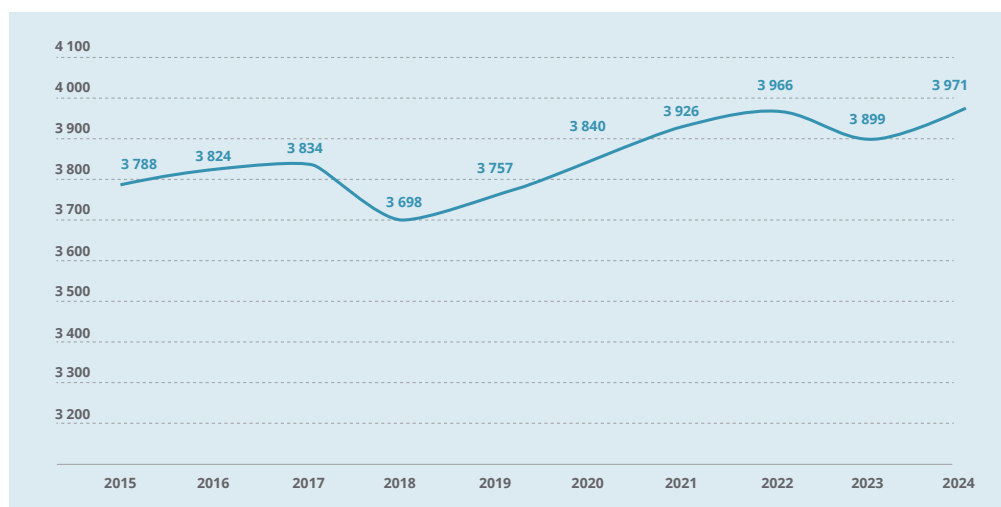
Het aantal geboorten in het Vlaamse Gewest kent reeds jaren een dalende trend. Na een significante wijziging van het geboortecijfer in 2021 zien we dat de geboortecijfers van de afgelopen jaren opnieuw de verwachte curve volgen.

In de gemeenten van werkingsgebied Kordia is het geboortecijfer reeds jaren licht stijgend en schommelt het tussen de 1200 en 1300 geboorten per jaar. In 2023 spreken we van 1282 geboorten. De cijfers van 2024 kunnen we bij opmaak van het rapport niet raadplegen.

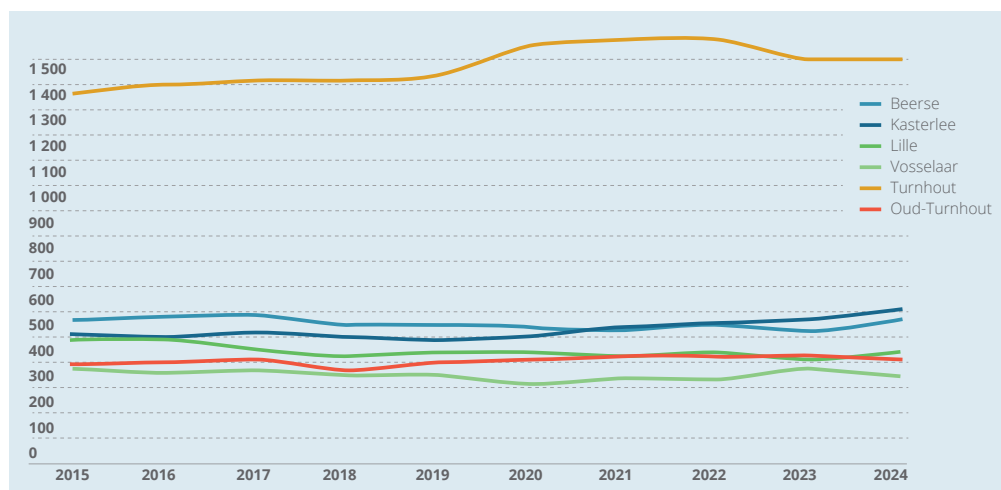
1.2 AANTAL 0-3 JARIGEN

Ook het totaal aantal kinderen tussen 0 en 3 jaar zien we al enkele jaren in licht stijgende lijn gaan. Ten opzichte van verleden jaar is er een lichte daling.

Evolutie 0-3 jarigen in werkingsgebied Kordia

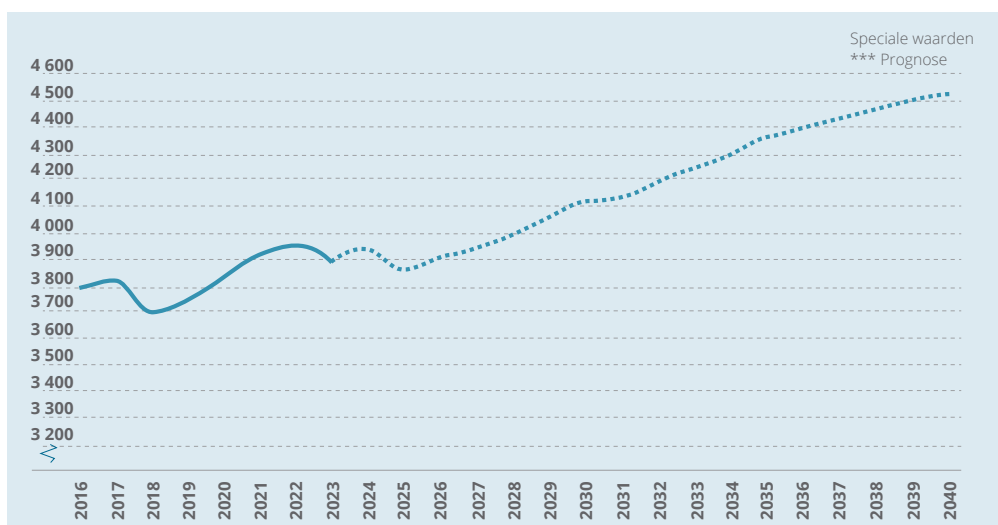
Evolutie 0-3 jarigen per gemeente

Bron: Rijksregister, provincie.incijfers.be

Op gemeentelijk niveau zien we opnieuw zeer lichte verschillen over de jaren heen, maar ook op lokaal niveau blijft het aantal 0-3 jarigen min of meer gelijk.

Prognose 0-3 jarigen werkingsgebied Kordia

Bron: Statistiek Vlaanderen - Bevolkingsprojecties - provincie.incijfers.be

Bij het verzamelen van de gegevens en het publiceren van de prognoses, is er een jaar overlap waar we reële cijfers en prognoses voor dat jaar zien. Volgens deze prognose zullen er tegen 2030 160 kinderen meer in onze regio wonen. In relatieve cijfers betekent dit een groei van 5.8%

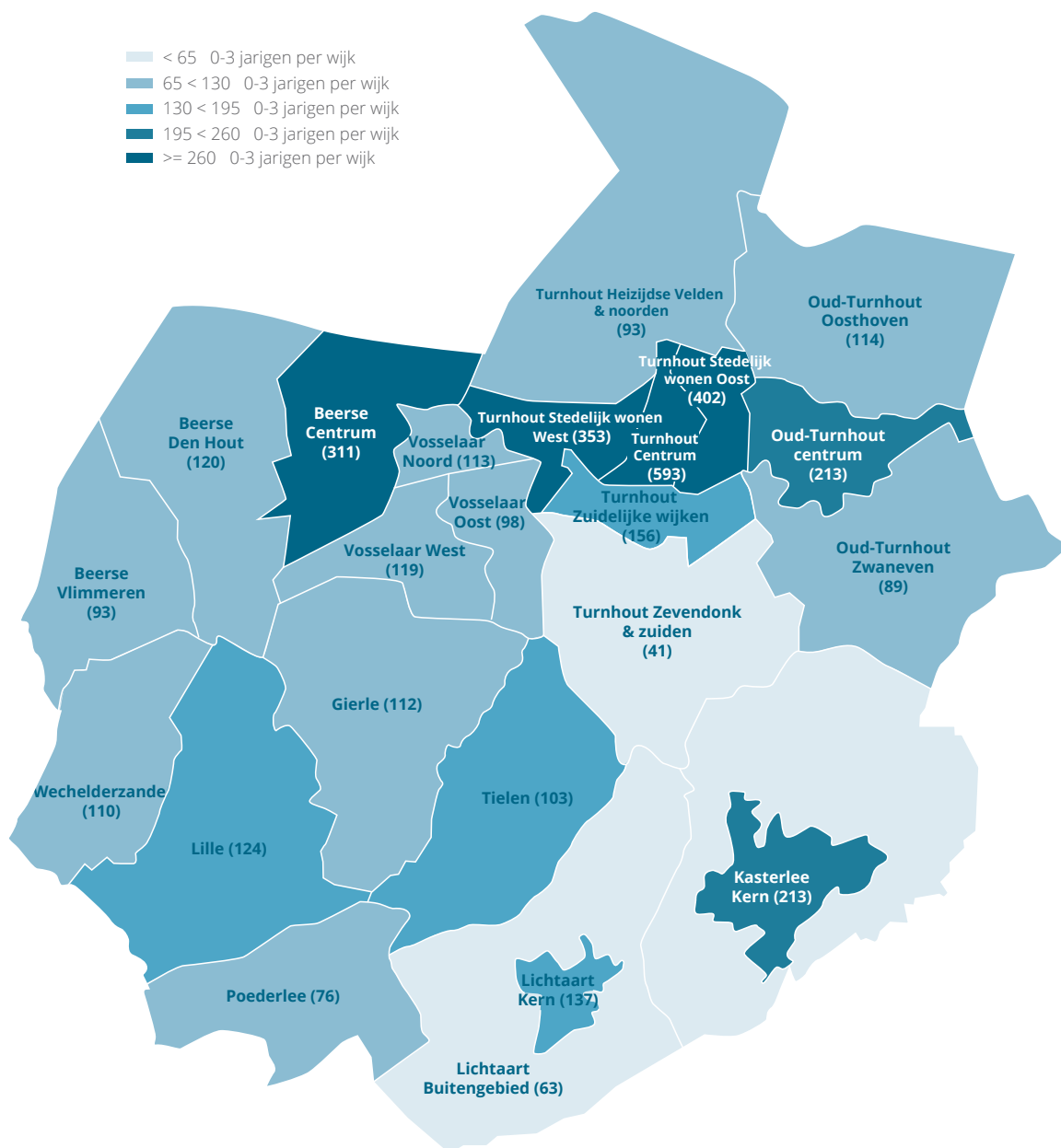

1.3 AANTAL 0-3-JARIGEN PER WIJK

Tot nu toe schetsten we de cijfers voor het volledig grondgebied van de 6 gemeenten van Kordia, nu zoomen we in op wijkniveau.

Als we het aantal 0-3 jarigen in de wijken bekijken, zien we het grootste aantal 0-3 jarigen in Beerse Centrum, Turnhout Centrum, Turnhout Stedelijk wonen west en Turnhout Stedelijk wonen oost. Op de kaart hieronder staan deze **blauw** gekleurd.

Aantal 0-3 jarigen per wijk, 2024

Aantal 0-3 jarigen per wijk, vergelijking tussen 2014, 2023 en 2024

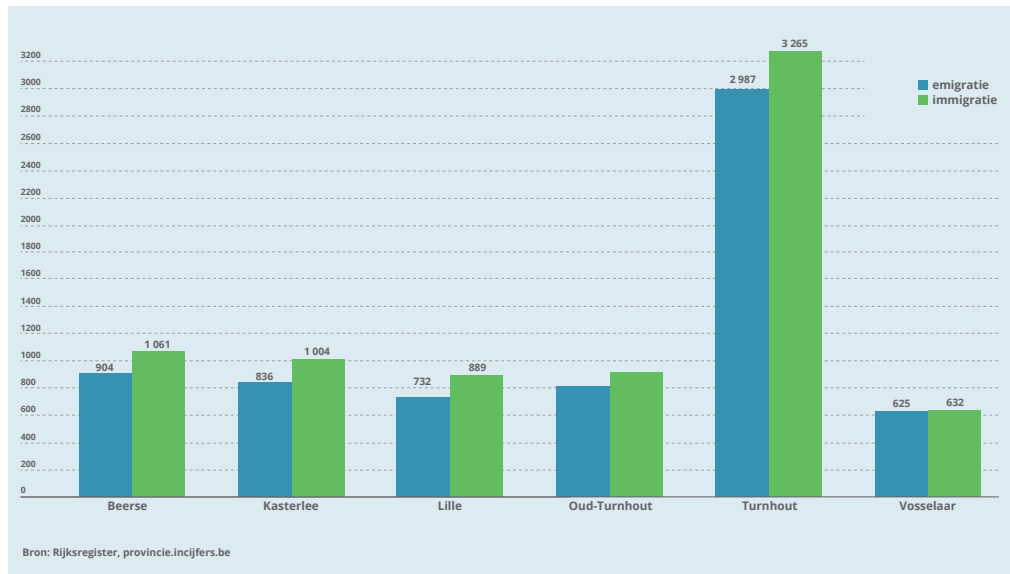
	2014	2023	2024
Beerse Centrum	301	313	338
Beerse Vlimmeren	141	93	98
Beerse Den Hout	119	114	129
Kasterlee Kern	158	213	222
Lichtaart Kern	100	137	147
Tielen	127	130	149
Kasterlee Buitengebied	39	26	30
Lichtaart Buitengebied	48	63	56
Gierle	132	112	109
Lille	165	124	134
Poederlee (Lille)	75	63	76
Wechelderzande (Lille)	128	110	123
Oud-Turnhout Oosthoven	113	114	112
Oud-Turnhout Zwaneven	73	89	88
Oud-Turnhout Centrum	183	217	208
Turnhout Heizijdse Velden & Noorden	79	93	88
Turnhout Stedelijk Wonen West	274	349	339
Turnhout Centrum	517	581	587
Turnhout Zuidelijke wijken	190	156	146
Turnhout Zevendonk & Zuiden	37	41	48
Turnhout Stedelijk Wonen Oost	322	389	392
Vosselaar Noord	120	126	128
Vosselaar Centrum-Oost	100	116	102
Vosselaar West	104	126	120
Totaal	3 645	3 895	3 969

In de tabel hierboven, waar we de gegevens van 2014, 2023 en 2024 vergelijken, zien we vooral een groei van 0-3 jarigen in Beerse Kern, Kasterlee Kern, Lichtaart Kern, Turnhout Centrum en Turnhout Stedelijk Wonen West en Oost. In Turnhout Zuidelijke wijken en Gierle blijft de daling van het aantal 0-3 jarigen zich verder zetten.

1.4 VERHUISBEWEGINGEN

De lichte stijging van het aantal 0-3 jarigen is niet alleen het gevolg van geboorten, maar ook doordat gezinnen met jonge kinderen zich vestigen in onze regio.

Totale immigratie en totale emigratie, per gemeente, 2024

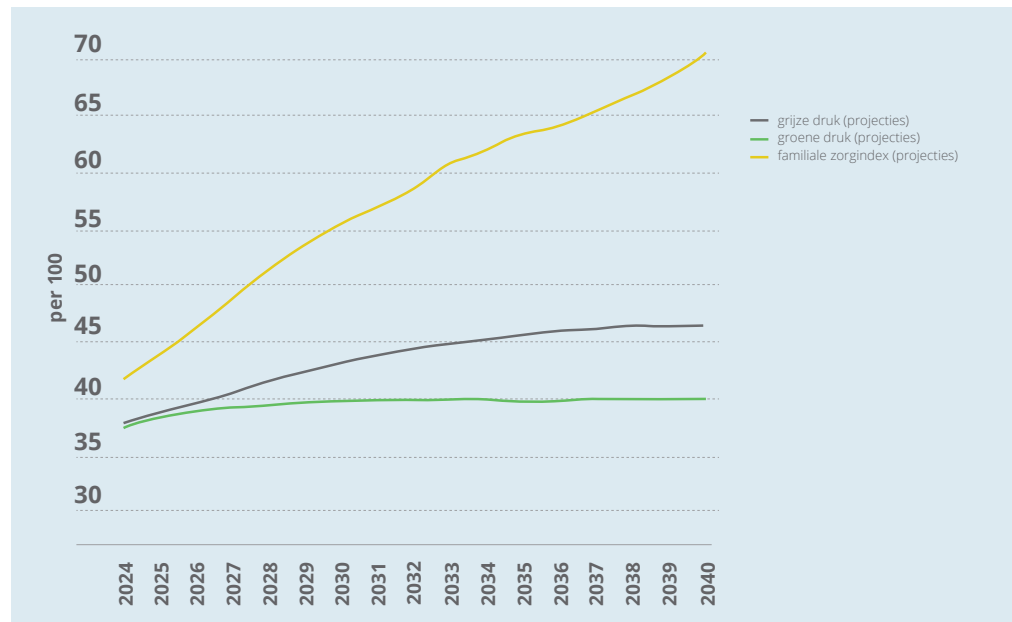

In alle gemeenten, behalve Vosselaar, zien we een aanmerkelijk verschil tussen het aantal mensen die emigreren en immigreren wat de aangroei van de bevolking verklaart. Het migratiesaldo schommelt door de jaren heen, maar is (op enkele uitzonderingen na) al wel minstens sinds 10 jaar positief.

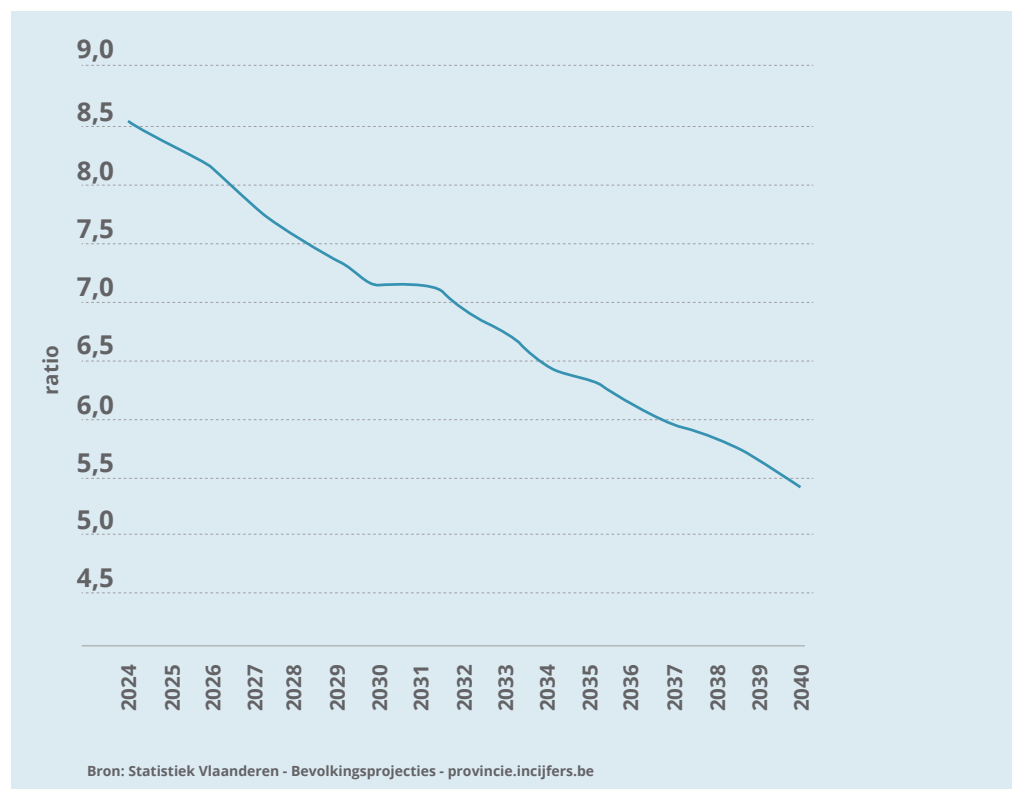

1.5 FAMILIALE ZORGINDEX – GROENE DRUK – GRIJZE DRUK – MANTELZORGRATIO

Demografische coëfficiënten - werkingsgebied Kordia

Mantelzorgratio - werkingsgebied Kordia

De groene druk geeft de verhouding weer tussen het aantal 0-19 jarigen t.o.v. de 20-64 jarigen en blijft stabiel.

De grijze druk geeft de verhouding weer tussen het aantal ouderen (60+) t.o.v. de beroepsbevolking (20 tot 59 jaar). De grijze druk van de gemeenten van het werkingsgebied Kordia ligt in 2024 op 37.4. Dat betekent dat er voor elke 10 mensen op beroepsactieve leeftijd er 3,7 zestigplussers zijn. De grijze druk zal evolueren naar 46.6 in 2040. Dit betekent dat er per 10 beroepsactieve mensen meer dan 4 zestigplussers zullen zijn.

De familiale zorgindex geeft ons een beeld van hoeveel hoogbejaarden er zijn in verhouding tot de bevolking die er normaliter de zorg voor zal opnemen (80+ t.o.v. 50-59 jarigen*100). De familiale zorgindex ligt in het werkingsgebied in 2024 op 41.7. In 2040 zal dit stijgen tot 70.5. Dit betekent dat door de jaren heen er steeds minder 50-59 jarigen zijn t.o.v. het aantal 80 plussers en er dus een verminderde beschikbaarheid is van potentiële (mantel)zorgers. Die trend samen met de evolutie op de arbeidsmarkt, waar de effectieve uittredingsleeftijd steeds verder naar 67 jaar opschuift en de mensen dus langer professioneel aan de slag blijven, leggen steeds meer een hypotheek op de beschikbare tijd en beschikbaarheid voor mantelzorg en informele kinderopvang.

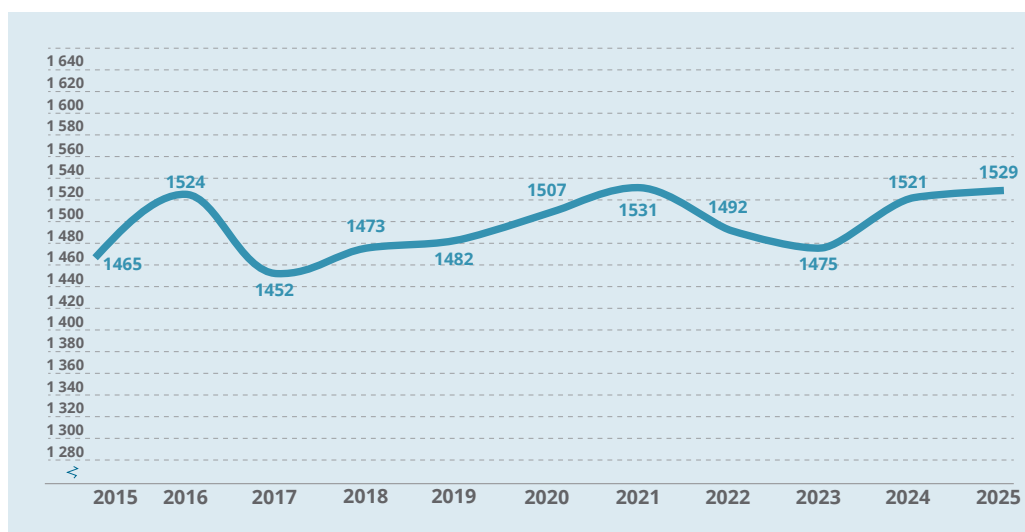

2 Het opvangaanbod baby's en peuters

2.1 EVOLUTIE VAN HET OPVANGAANBOD

Eind 2024 waren er in de 6 gemeenten 1529 vergunde opvangplaatsen voor 0-3-jarigen. We zien dat er in de loop van de jaren wel schommelingen zijn geweest in de absolute aantallen, maar er geen effectieve plaatsen zijn bijgekomen. Momenteel zitten we echter wel in een positief stijgende lijn.

Evolutie aantal opvangplaatsen baby's en peuters in de zes gemeenten

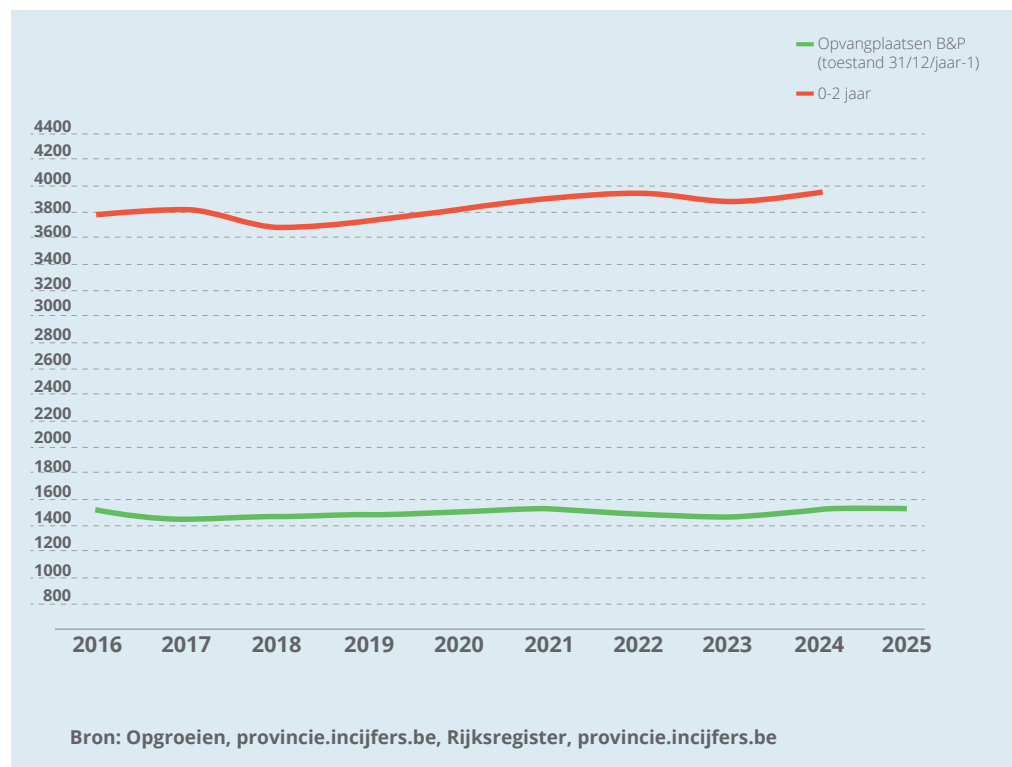
Bron: Opgroeien, provincie.incijfers.be

In 2024 zien we dat er in onze regio 12 onthaalouders gestopt zijn, dat gaat over een totaal van 96 plaatsen die zijn verdwenen. Er zijn gelukkig ook een aantal nieuwe initiatieven gestart, waarvan 5 onthaalouders en 1 groepsopvanginitiatief. Die starters hebben ervoor gezorgd dat er toch een kleine stijging is in het absolute aantal kinderopvangplaatsen.

Het digitale Loket dat we ontwikkelden in 2020 is de enige weg voor ouders richting kinderopvang. Alle organisatoren van kinderopvang in de regio gebruiken het digitale Loket als toegangspoort voor ouders. Dat maakt dat we als regio unieke cijfers kunnen weergeven van het absolute tekort aan kinderopvang.

Op basis van het grote absolute tekort aan kinderopvangplaatsen dat we via de registraties van het Loket Kinderopvang konden aantonen aan het Agentschap Opgroeien, werden in 2023 in Turnhout 35 nieuwe gesubsidieerde plaatsen toegekend en in Beerse 17. In Turnhout werden de plaatsen reeds gerealiseerd in 2025. In Beerse wordt de realisatie in september '25 verwacht.

Daarnaast werd recent een nieuwe uitbreidingsoproep gepubliceerd, wat 106 bijkomende plaatsen oplevert voor onze regio de komende jaren.

In bovenstaande grafiek is de grote discrepantie te zien tussen het aantal kinderen tussen 0-3 jaar en het aantal opvangplaatsen. Zo zien we dat er 3788 baby's en peuters in 2016 woonden in onze regio, hiertegenover stonden slechts 1524 kinderopvangplaatsen, een dekkingsgraad van 40%. In 2024 is het aantal 0-3 jarigen gestegen naar 3960 kinderen en het aantal opvangplaatsen gewijzigd naar 1529, goed voor een dekkingsgraad van 38%. We zien dus een dalende dekkingsgraad.

2.2 VERGUNDE VERSUS INGEVULDE PLAATSEN

Sinds 2014 moet elke formele kinderopvang een vergunning hebben voor het aantal kinderen dat ze wil opvangen. Die vergunning werd in 2014, bij de invoering van het decreet, door vele organisatoren aangevraagd op basis van de maximale capaciteit in m² en niet op basis van het aantal kinderen dat men effectief wilde opvangen. Hierdoor konden, en kunnen nog steeds, organisatoren van gesubsidieerde kinderopvang meer kinderen opvangen dan het aantal waarvoor ze gesubsidieerd worden.

Dit maakt dat het aantal vergunde plaatsen ook in onze regio hoger ligt dan het aantal benutte plaatsen.

Door het grote tekort aan gekwalificeerd personeel, zijn er ook een aantal kinderopvanginitiatieven die minder plaatsen invullen om het tekort aan personeel op te kunnen vangen.

Elke onthaalouder krijgt een aantal vergunde plaatsen toegekend op basis van het aantal beschikbare m² en de draagkracht van het individu. Echter zien we in de praktijk dat bijna elke onthaalouder in onze regio vergund werd voor 8 plaatsen. Om de draagkracht van de onthaalouders niet te overschrijden wordt vanuit het Agentschap Opgroeien en de Diensten voor onthaalouders in de praktijk gestreefd naar een gemiddelde van 4 opgevangen kinderen per dag. Dat wil zeggen dat maar de helft van de vergunde plaatsen in principe benut wordt in de gezinsopvang.

In 2023 paste de Vlaamse regering de kindratio aan om de werkdruk in de kinderopvang te verlagen. Hierdoor moeten kinderbegeleiders meer aandacht kunnen besteden aan elk kind en de ontwikkeling beter ondersteunen. De opvang heeft tot 2027 de tijd om de nieuwe ratio in te voeren, maar kan dit al eerder doen met een gunstige invloed op de verkregen subsidies. Vanuit de sector horen we dat dit een grote impact heeft op de werking. Waar bij de vorige kindratio 18 kinderen werden ingepland bij 2 kinderbegeleiders, worden nu nog maar 14 kinderen ingepland. Dat is opnieuw een verlies van capaciteit, namelijk 4 kinderen per leefgroep.

² <https://www.kindengezin.be/nl/professionelen/sector/kinderopvang/leren-en-werken/kindratio-en-inzetten-van-medewerkers-en>

2.3 AANBOD VAN OPVANGCAPACITEIT PER WIJK

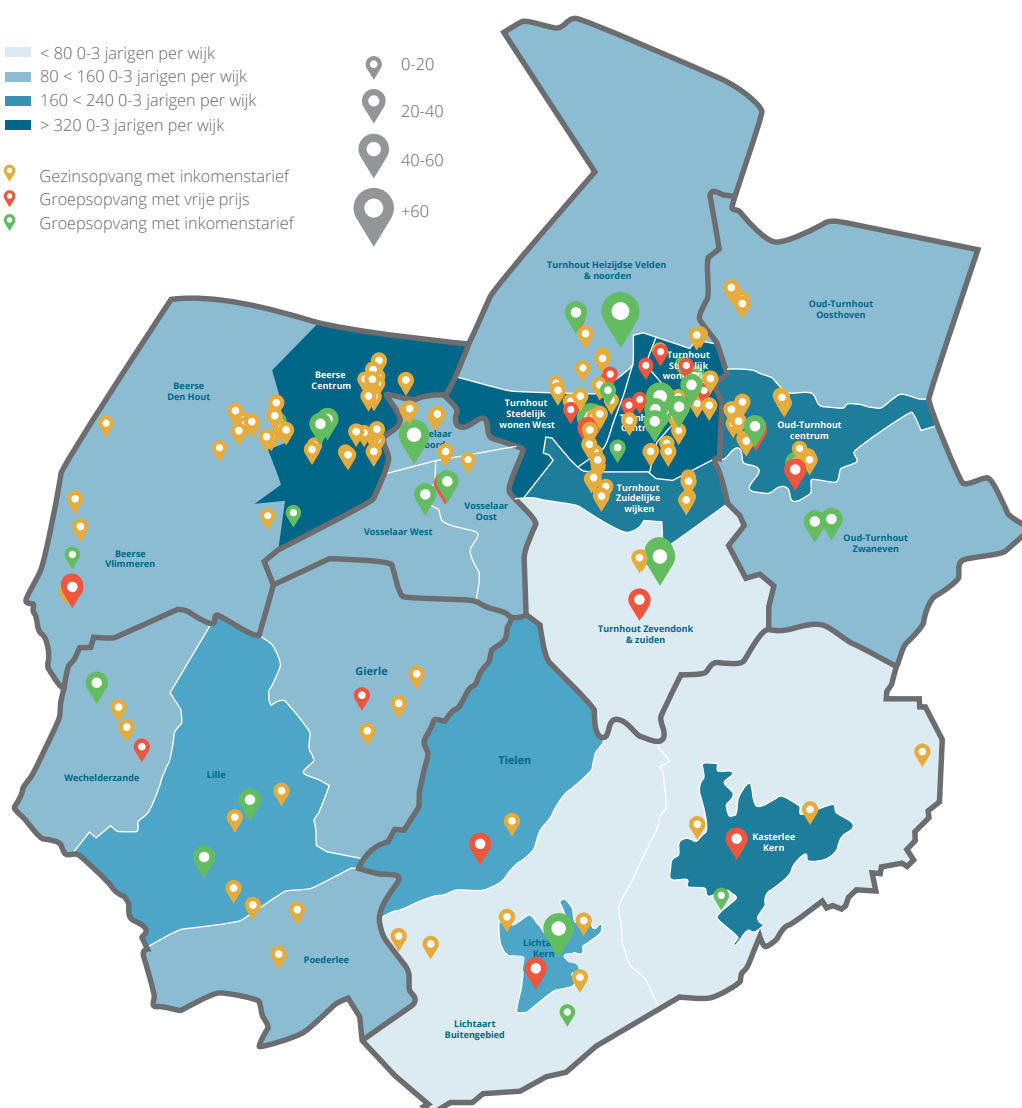
	aantal kinderen		aantal kinderopvang-plaatsen		percentage		verschil
	2023	2024	2023	2024	2023	2024	
Beerse Centrum	313	338	111	98	35%	29%	-6%
Beerse Vlimmeren	93	98	33	33	35%	34%	-2%
Beerse Den Hout	114	129	51	48	45%	37%	-8%
Kasterlee Kern	213	222	79	75	37%	34%	-3%
Lichtaart Kern	137	147	68	77	50%	52%	3%
Tielen	130	149	52	52	40%	35%	-5%
Kasterlee Buitengebied	26	30	14	22	54%	73%	19%
Lichtaart Buitengebied	63	56	43	46	68%	82%	14%
Gierle	112	109	49	57	44%	52%	9%
Lille	124	134	83	83	67%	62%	-5%
Poederlee (Lille)	63	76	20	22	32%	29%	-3%
Wechelderzande (Lille)	110	123	54	70	49%	57%	8%
Oud-Turnhout Oosthoven	114	112	12	12	11%	11%	0%
Oud-Turnhout Zwaneven	89	88	28	28	31%	32%	0%
Oud-Turnhout Centrum	217	208	103	92	47%	44%	-3%
Turnhout Heizijdse Velden & Noorden	93	88	130	142	140%	161%	22%
Turnhout Stedelijk Wonen West	349	339	105	107	30%	32%	1%
Turnhout Centrum	581	587	123	125	21%	21%	0%
Turnhout Zuidelijke wijken	156	146	41	43	26%	29%	3%
Turnhout Zevendonk & Zuiden	41	48	87	87	212%	181%	-31%
Turnhout Stedelijk Wonen Oost	389	392	93	104	24%	27%	3%
Vosselaar Noord	126	128	36	63	29%	49%	21%
Vosselaar Centrum-Oost	116	102	36	36	31%	35%	4%
Vosselaar West	126	120	28	0	22%	0%	-22%

Met de dekkingsgraad geven we de verhouding weer tussen het totaal aantal 0-3 jarigen en de totale opvangcapaciteit. Dit uit zich in een aantal plaatsen per 100 kinderen.

De bovenstaande tabel geeft het overzicht van de dekkingsgraad per wijk en totaal voor de zes gemeenten weer. De gebieden onder of gelijk aan 33% (Barcelonanorm) worden rood ingekleurd. De mismatch door een overaanbod aan kinderopvang ten opzichte van het aantal kinderen tussen 0-3 jaar duiden we aan met de kleur blauw.

We zien een aantal wijken waar de dekkingsgraad onder de barcelonanorm van 33% ligt. De wijken die prioritaire aandacht vragen zijn: Beerse Centrum, Poederlee, Oud-Turnhout Oosthoven, Oud-Turnhout Zwaneven, Turnhout Stedelijk Wonen West, Turnhout Centrum, Turnhout zuidelijke wijken, Turnhout Stedelijk Wonen Oost en Vosselaar West.

In de wijken Turnhout Heizijdsse Velden en noorden en Turnhout Zevendonk en Zuiden zien we dat er een overaanbod aan kinderopvangplaatsen, rekening houdend met de 0-3 jarigen in dezelfde wijken. Uiteraard weten we dat vele ouders ook gebaat zijn en gebruik maken van kinderopvang buiten de eigen wijk en eigen gemeente. In het oranje duiden we wijken aan waar weliswaar meer aanbod is dan de minimale barcelona-norm, maar waar toch bijkomende plaatsen wenselijk zijn.

Cijfers van het Agentschap Opgroeien tonen aan dat 61.9% van de kinderen in Vlaanderen in de loop van de eerste 3 levensjaren gebruik maakt van formele opvang. In de gemeenten van Kordia zien we in 2024 in de maand september volgend gebruik:

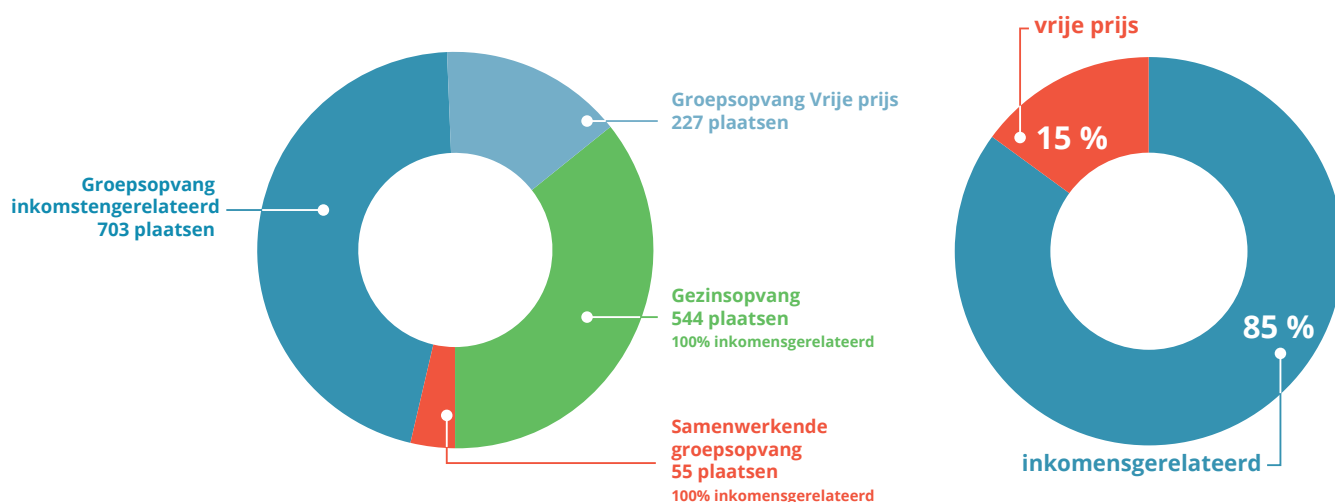
Beerse	55,8%
Kasterlee	60,6%
Lille	62,4%
Oud-Turnhout	50,7%
Turnhout	38,1%
Vosselaar	60,6%

Al dan niet gebruik maken van opvang heeft een grote impact op de samenleving. Kinderen niet naar de opvang gaan, missen vaak een aantal ontwikkelingskansen en ouders hebben minder kans om deel te nemen aan de arbeidsmarkt of zich sociaal te integreren.

2.4 AANBOD AAN OPVANGPLAATSEN NAAR AARD VAN DE OPVANG

We maken in onderstaande figuur de verdeling tussen groepsopvang, gezinsopvang en samenwerkende groepsopvang waar 2 of meer onthaalouders samenwerken in een groepsopvang van maximaal 18 kinderen. Verder maken we ook de verdeling tussen opvanglocaties waar ouders een vrije prijs betalen en deze waar ouders een inkomensgerelateerde bijdrage betalen.

In 2023 zijn er verschillende keren mogelijkheden geweest voor kinderopvanginitiatieven om de vergunde plaatsen om te schakelen naar gesubsidieerde plaatsen. Dat geeft een stijging in het aantal inkomensgerelateerde plaatsen, wat zich vertaalt heeft in de cijfers van werkingsjaar 2024. In 85% van de plaatsen in onze regio betalen ouders een tarief dat gebaseerd is op hun inkomsten.

Zowel de bijkomende gesubsidieerde plaatsen als de omschakeling van niet gesubsidieerd naar volledig gesubsidieerde plaatsen betekent een aanzienlijke investering van Vlaanderen in onze regio. Naar schatting gaat het om een investering van 2,5 miljoen euro jaarlijks.

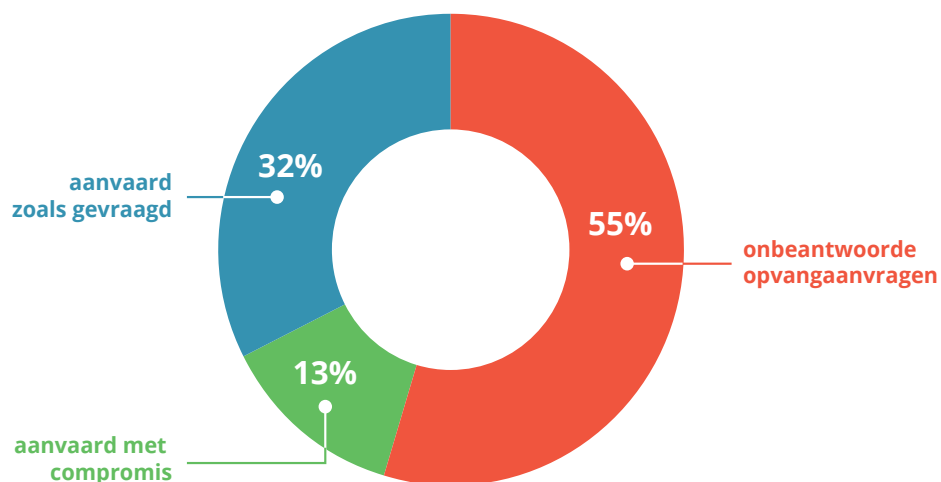
3 Behoefte aan kinderopvang

Sinds de opstart van het e-loket kinderopvang in stadsregio Turnhout voor de gemeenten Beerse, Oud-Turnhout, Turnhout en Vosselaar, monitoren we alle aanvragen voor kinderopvang in onze regio. Alle aanbieders van kinderopvang zijn aangesloten bij het loket en werken enkel en alleen via het loket om kinderen toe te wijzen aan vrije plaatsen. Alle ouders kunnen dus maar 1 weg nemen richting kinderopvang en dat is via het e-loket. Hierdoor hebben we een zeer duidelijk en correct beeld van de behoefte aan kinderopvang van die 4 gemeenten.

Kasterlee en Lille zijn aangesloten bij het softwareplatform van Opvang Vlaanderen. Ook hier hebben we cijfergegevens van kunnen verzamelen, maar wordt er lichtjes anders gewerkt. De opvanginitiatieven leiden enkel ouders toe die ze geen opvangplaats kunnen geven. Daardoor is het aantal opvangvragen mogelijks niet helemaal accuraat.

In september 2025 starten we met een nieuw softwareplatform voor de 6 gemeenten dat gebruikt zal worden door heel wat gemeenten in de provincie Antwerpen en daarbuiten, waardoor we een nog accurater beeld zullen krijgen van de opvangvragen. Daarnaast zal het ouders helpen om kinderopvang op maat te vinden, buiten de grenzen van de eigen gemeente, maar ook over het werkingsgebied van Kordia heen.

Hieronder lijsten we enkele cijfergegevens op, **het totaal aantal opvangvragen in 2024 bedroeg 1654.**

In bovenstaande figuur zien we dat 55% van de aanvragen geen oplossing vindt, dat wil zeggen dat ze geen plaats in de kinderopvang kunnen invullen. Van de aanvragen vindt 13% een kinderopvangplaats met compromis, dit is een opvangplaats die niet helemaal overeenstemt met de opvangvraag, dit kan gaan over de startdatum, opvangdagen, locatie....

De overige 32% vindt een plaats in de kinderopvang die overeenstemt met de oorspronkelijke opvangvraag.

Omwille van de maatschappelijke en economische context zijn gezinnen meer en meer genoodzaakt om meer gebruik te maken van formele kinderopvang. Kinderopvang is daardoor een springplank naar tewerkstelling, opleiding en integratie, wat vaak de armoedecirkel kan doorbreken.

Inclusieve kinderopvang is de opvang van kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. In onze regio zien we dat slechts 11 van de aanvragers aangeven dergelijke opvang te zoeken.

Met dringende opvang bedoelt men opvang die men nodig heeft binnen de maand omwille van starten met werk/opleiding of stopzetting van huidige opvang of verhuis van de ouders. Gezien het grote tekort aan kinderopvang in onze regio, wordt een groot deel van de aanvragen een maand voor de gevraagde startdatum dringend en stuurt het e-loket deze aanvraag uit naar alle kinderopvanginitiatieven in de regio om de kans op een plaats te maximaliseren. Het gaat om 48% van alle aanvragen die een gewenste startdatum hadden in 2024.

Met kinderopvang met ruimere openingsmomenten wordt kinderopvang bedoeld met uren die buiten de gewone openingsuren van 7u-18u vallen. Slechts een klein deel van de aanvragers geeft aan hier nood aan te hebben. In onze regio zijn er 7 initiatieven die ruimere openingsmomenten hebben, bijvoorbeeld tot 18u30 of ééntje zelfs van 5u-19u.

Kwetsbare gezinnen zijn gezinnen die aan minsten 2 van volgende kenmerken voldoen (10%):

- opvang nodig voor werk en/of opleiding
- gezinnen met laag inkomen
- alleenstaanden
- pleegkinderen
- gezinnen met een problematische gezondheids- of zorgsituatie
- laag opleidingsniveau

Ook hier mogen we weer uitgaan van een onderschatting van het reële aantal, gezien de onvolledigheid van deze verklaringen op eer.

Aanvragen voor inclusieve kinderopvang	11
Aanvragen voor dringende opvang	734
Aanvragen voor kinderopvang met ruimere openingsmomenten	76
Aanvragen van kwetsbare gezinnen	144

4 Drempels voor organisatoren van kinderopvang

4.1 RUIMTE

Het vinden van een geschikte plaats voor kinderopvang blijkt een grote drempel voor de meeste kinderopvanguitbaters in onze regio. De ruimte moet enerzijds tegemoetkomen aan de regelgeving van het agentschap Opgroeien en anderzijds aan de principes van goede ruimtelijke ordening.

In 2024 waren 2 organisatoren zeer actief op zoek naar een pand. Geen enkele van hen vond een geschikt pand.

4.2 RENTABILITEIT

Heel wat aanbieders van kinderopvang geven aan dat voldoende grote schaal nodig is om als zelfstandig kinderopvanginitiatief kwaliteit te kunnen bieden en rendabel te blijven. Het blijkt vooral zeer moeilijk te zijn voor de kleinste zelfstandige kinderdagverblijven waar de verantwoordelijke naast coördinerende en coachende taken, ook zelf als kinderbegeleider fungeert en verantwoordelijk is voor de logistiek, het bereiden van voeding, administratieve taken en boekhouding. De druk ligt zeer hoog voor deze zelfstandige kinderdagverblijven om het hoofd boven water te houden.

Uit onderzoek van de SERV³ geeft 43% van de respondenten aan dat financiële leefbaarheid de voornaamste oorzaak is voor het stopzetten van de kinderopvang.

Ook het statuut van onthaalouders is financieel enkel gunstig als alle kinderen daadwerkelijk aanwezig zijn en de onthaalouder zelf de werkzaamheden kan uitoefenen⁴. Het werknemersstatuut wil hierin verandering brengen, maar het blijkt moeilijk om onthaalouders te overtuigen om in het werknemersstatuut te stappen omdat ook dit toch een financiële impact heeft.

³ Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid: zelfstandig ondernemen in de kinderopvang, december 2021, Lien Van Rampelberg

⁴ Onthaalouders krijgen een onbelaste onkostenvergoeding van €22/dag per effectieve aanwezigheid. Een onthaalouder krijgt geen vergoeding voor een kind dat niet komt oww ziekte/vakantie/... Ook als de onthaalouder zelf niet kan werken oww ziekte krijgt de onthaalouder geen vergoeding.

4.3 PERSONEEL

De sector is minder aantrekkelijk geworden door de zware werkdruk op de vloer. Anderzijds kennen de opleidingen tot kinderbegeleider wel meer aantrek omwille van de erkenning (sinds september 2021) als knelpuntberoep, wat heel wat opportuniteiten biedt als werkzoekende. Toch zien we nu ook meer een mismatch tussen de kandidaten en het gevraagde profiel in de sector. Dit resulteert in heel wat uitval tijdens de opleiding en afhaken bij de start als kinderbegeleider.

Indien in de toekomst het aantal kinderopvangplaatsen uitbreidt, vergroot dit het probleem aangezien er op heden al een groot tekort is aan goed opgeleid personeel.

In 2023 heeft Vlaanderen de kindratio aangepast, waardoor kinderbegeleiders minder kinderen moeten opvangen. Kinderopvanginitiatieven die toch hetzelfde aantal kinderen willen opvangen, zullen dus extra medewerkers in dienst moeten nemen. Hier zullen er extra inspanningen gedaan moeten worden om meer mensen naar de werkvloer te krijgen.

4.4 ONDERSTEUNING

Uit een onderzoek van SERV⁵ leren we dat starters en huidige ondernemers in de kinderopvang nood hebben aan extra ondersteuning. Het gaat in de eerste plaats om nood aan praktische ondersteuning. Het gaat dan om ondersteuning bij het uitpluizen van wetgeving en regelgeving, ondersteunen bij het opmaken van ondernemingsplan, het implementeren van nieuwe regelgeving e.d.

Ook financiële ondersteuning is meer dan welkom. Starters hebben zeer hoge opstartkosten terwijl de inkomsten onzeker zijn. Het huren of aankopen van een pand, de nodige aanpassingen erin doen, materiaal aankopen voor de inrichting en verzorgingsproducten aankopen, terwijl de bezetting in het begin nog erg laag is, is voor vele starters een moeilijke financiële evenwichtsoefening.

Sinds 2022 is er voor onze regio een aanspreekpunt voor kinderopvanginitiatieven. Ze kunnen bij het adviserend team terecht met al hun vragen over de organisatie van kinderopvang. Vragen worden meteen beantwoord of doorverwezen naar de juiste partner. Voor meer info zie <https://www.huisvanhetkindkordia.be/kinderopvang/kinderopvang-babys-en-peuters/kinderopvang-starten>

Sinds 2023 kunnen nieuwe kinderopvanginitiatieven ook een investeringspremie aanvragen bij stad Turnhout en sinds 2024 ook bij gemeente Beerse. In Kasterlee geeft men reeds jaren een toelage aan bestaande organisatoren.

⁵ Rapport van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen/Stichting Innovatie & Arbeid: zelfstandig ondernemen in de kinderopvang, december 2021, Lien Van Rampelberg

4.5 KWALITEIT

Kinderopvanginitiatieven hebben sinds enkele jaren een pedagogisch raamwerk waarop ze hun pedagogische werking kunnen afstemmen. Aan de hand van de MeMoQ kunnen ze de eigen werking onder de loep nemen en actiepunten benoemen. Echter het werken met deze screeningstool vraagt extra aandacht en tijd van de medewerkers in de kinderopvang waar het vaak aan ontbreekt. Hoewel het door vele organisatoren wordt ervaren als een sterk instrument dat een enorme meerwaarde biedt, zorgt het ook voor extra druk op de tijd die medewerkers hebben.

5 Gevolgen van een tekort aan kinderopvang

Kinderopvang is een springplank richting tewerkstelling, opleiding en integratie en dus een cruciale schakel in het bestrijden van kansarmoede.

We zien in de grafiek hieronder dat de kansarmoede index in onze regio een stijgende tendens kent.

Om deze kansarmoedeindex te bepalen, houdt Kind & Gezin rekening met volgende indicatoren: werkloosheidsdruk, gemiddeld netto inkomen per belastingsplichtige, aantal rechthebbenden op een leefloon of equivalent hiervan, percentage één-oudergezinnen en het aandeel personen van buitenlandse afkomst.

Kansarmoede-index per gemeente

Gemeente	Kansarmoede index 2024	Kansarmoede index 2023	Kansarmoede index 2022	Kansarmoede index 2021
Beerse	10,0%	10,6%	10,3%	10,7%
Kasterlee	8,2%	8,0%	7,9%	5,7%
Lille	6,4%	6,1%	4,6%	3,9%
Oud-Turnhout	10,0%	8,8%	8,6%	8,2%
Turnhout	24,9%	25,0%	26,8%	24,1%
Vosselaar	7,7%	7,5%	6,6%	7,9%

Kansarmoedecijfers per wijk

	Wijknaam	Kansarmoedecijfer 2024 (gemiddeld aantal 2022 tot 2024)
Beerse	Beerse Centrum	12,5%
Beerse	Beerse Den Hout	3,2%
Beerse	Beerse Vlimmeren	10,9%
Kasterlee	Buitengebied Kasterlee	te klein om te tonen
Kasterlee	Buitengebied Lichtaart	te klein om te tonen
Kasterlee	Kern Kasterlee	6,1%
Kasterlee	Kern Lichtaart	11,3%
Kasterlee	Tielen	6,5%
Lille	Gierle	4,8%
Lille	Lille	7,9%
Lille	Poederlee	2,9%
Lille	Wechelderzande	8,3%

Kansarmoedecijfers per wijk

	Wijknaam	Kansarmoedecijfer 2024 (gemiddeld aantal 2022 tot 2024)
Oud-Turnhout	Oud-Turnhout Centrum	11,1%
Oud-Turnhout	Oud-Turnhout Oosthoven	12,9%
Oud-Turnhout	Oud-Turnhout Zwaneven	3,7%
Turnhout	Turnhout Centrum	32,3%
Turnhout	Turnhout Heizijdse Velden & Noorden	14,9%
Turnhout	Turnhout Stedelijk Wonen Oost	18,4%
Turnhout	Turnhout Stedelijk Wonen West	25,4%
Turnhout	Turnhout Zevendonk & Zuiden	te klein om te tonen
Turnhout	Turnhout Zuidelijke wijken	20,6%
Vosselaar	Centrum-Oost	15,3%
Vosselaar	Noord	5,2%
Vosselaar	West	4,0%

Het loket kinderopvang staat dagelijks in contact met alle ouders die niet tijdig een opvangplaats vinden. Door een uitgebreidere doordachte Loketwerking hebben we een goed zicht op de gevolgen van het niet vinden van kinderopvang voor de aanvragen die gedaan werden in 2024.

Hieruit leren we dat ouders van wie de gewenste startdatum voor kinderopvang verstreken is in ons e-loket heel wat problemen tegenkomen. 50% van de gezinnen zoekt creatieve oplossingen door beroep te doen op een netwerk van familie en vrienden, werktijden aan te passen, ouderschapsverlof op te nemen e.d. De overige 50% geeft aan door het gebrek aan kinderopvang niet te kunnen starten met (Nederlandse) les (30%) of niet te kunnen (her)starten met werk (20%). Vaak zijn het de mama's die hierdoor heel wat kansen missen en de zorg voor de jonge kinderen opnemen.

6 Conclusie

In de regio Kordia staat de kinderopvang onder aanzienlijke druk. Ondanks demografische groei, toenemende noden en sterke lokale inspanningen, blijft het aanbod achter bij de vraag. Jaarlijks vinden meer dan 900 kinderen geen plaats in de opvang – een signaal dat niet alleen duidt op een tekort aan capaciteit, maar ook op een systeem dat steeds moeilijker meebeweegt met de maatschappelijke verwachtingen.

Uit dit rapport blijkt dat de kinderopvangsector deze verwachtingen niet langer volledig kan waarmaken zonder gerichte en gezamenlijke hervormingen. Organisatoren ervaren grote uitdagingen: personeelstekort, lage rendabiliteit, beperkte instroom, hoge opstartdrempels en regelgeving die soms eerder belemmert dan ondersteunt. Voor ouders, en in het bijzonder voor kwetsbare gezinnen, betekent dit dat zij vaak moeilijk toegang vinden tot opvang, wat hun kansen op werk, opleiding of integratie beperkt.

Lokale besturen zetten zich sterk in — met initiatieven zoals het e-loket, het project GeZINsKRACHT en investeringssteun — maar stuiten ook op hun grenzen. Deze inzet alleen is niet voldoende om de tekorten in de regio weg te werken.

Kinderopvang is intussen meer dan een sector op zichzelf; het is een essentiële pijler van een goed functionerende samenleving. Daarom is het belangrijk om blijvend te investeren in het kinderopvanglandschap in de 6 gemeenten van ons werkingsgebied.

COLOFON

Dit is een uitgave van Kordia - www.kordia.be

Verantwoordelijke uitgever: Ward Kennes, Campus Blairon 200, 2300 Turnhout

foto's: freepik.com

Eindredactie: Marc Boeckx, Hanne Jacobs, Nathalie Raeymaekers en Sofie Coppers

Lay-out: Fiks Studio

Datum van uitgave: oktober 2025